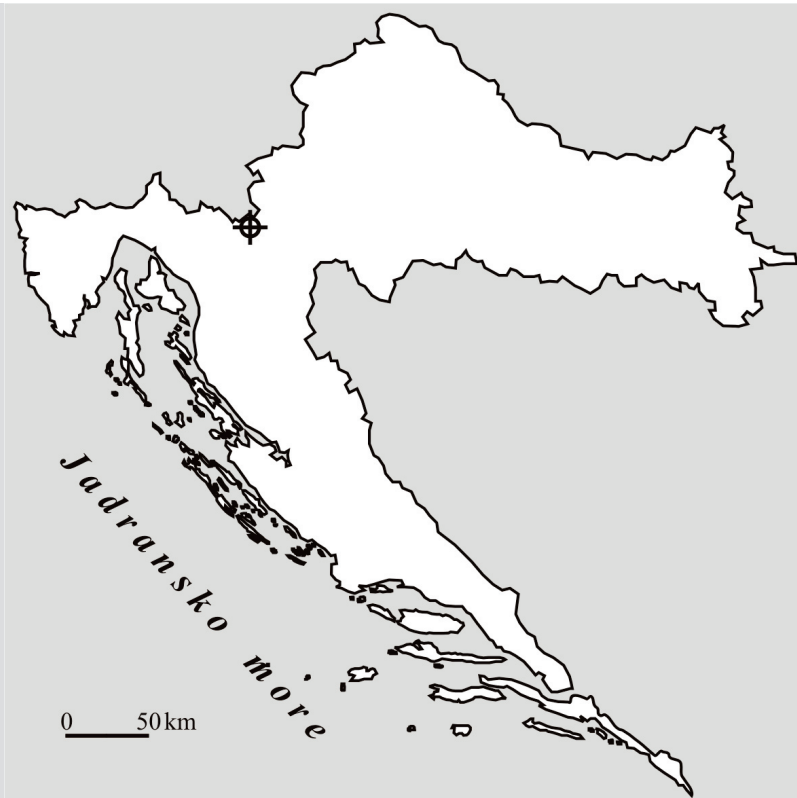

ARHEOLOGIJA

Stručni članak / Professional paper
UDK/UDC 902.035 (497.5 Boduli) "634/636"

ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA ŠPILJA U BODULIMA KOD HRSINE (KARLOVAČKA ŽUPANIJA)

IZVADAK

Na području Bodula kod Hrsine, u dvije manje špiljice, otkriven je novi arheološki lokalitet iz vremena kasnog neolitika i ranog eneolitika, odnosno iz vremena lendelske i lasinjske kulture. Posebno su važni lendelski keramički i kreneni artefakti, gdje se predmetni lokalitet uklapa u poznatu sliku ekspanzije lendelskog kulturnog kompleksa s područja jugozapadne Transdanubije, Slovačke i Moravske preko Središnje Hrvatske sve do Slovenije, a predmetni lokalitet predstavlja njegovu južnu periferiju.

Ključne riječi: *špilja, Hrsina, Boduli, neolitik, eneolitik, lasinjska kultura, lendelska kultura, keramičke posude, mikroliti*
Key words: *cave, Hrsina, Boduli, Neolithic, Eneolithic, Lasinjska culture, Lengyel culture, ceramic dishes*

Položaj špilja Boduli

foto: Domagoj Perkić

Arheološka sonda ispred Špilje 1

foto: Domagoj Perkić

Tijekom zaštitnih arheoloških radova na trasi autoceste Zagreb – Rijeka, dionica Bosiljevo – Vrbovsko, obavljena su arheološka iskopavanja i istraživanja lokaliteta špilje «Boduli 1 i 2». Špilje do tada nisu bile poznate u arheološkoj literaturi niti evidenciji nadležnih institucija, odnosno pronađene su u okviru rekognosciranja Konzervatorskog odjela u Karlovcu, a za potrebe gradnje navedene autoceste.

Arheološka iskopavanja vodio je autor ovih redaka kao djelatnik Konzervatorskog odjela u Karlovcu, a sudjelovali su tadašnji apsolvanti arheologije: Ina Gale, Marta Bezić i Krešimir Raguž; speleolozi: Hrvoje Cvitanović, Petar Protić i Danijel Kralj, te 3 - 5 pomoćnih radnika. Radovi su obavljeni tijekom veljače i ožujka 2000. godine.

Obje špilje se nalaze u okviru naselja Hrsina, oko 250 m južno od zaselka Krč Bosiljevski, u blizini poznatog arheološkog lokaliteta Gorica (Dimitrijević, 1961; Dimitrijević, 1979). Riječ je o prapovijesnim arheološkim lokalitetima smještenim u speleološkim objektima.

Naime, područje Bodula predstavlja blago uzvišenje nad okolnim područjem u okviru kojeg se nalaze dvije manje špilje (*abrija*), međusobno udaljene 30 m, u potpunosti zatrpane zemljom. Pedesetak metara istočno nalaze se dva izvora vode koji često plave i najvjerojatnije

su oni uzrok zatrpanosti špilja. S obzirom na toponim Boduli, špiljama je dan radni naziv »špilje Boduli 1 i 2«. Obje se nalaze sa zapadne strane uzvišenja, s tim da je južna «špilja 1», a sjeverna «špilja 2». Zbog male udaljenosti, ali i jedinstvenog šireg arheološkog konteksta lokalitet je iskopavan i kasnije obrađivan kao jedan, s tim da je na dokumentaciji i arheološkim nalazima uvijek naznačeno na koju se špilju odnosi.

Kako se lokalitet nije nalazio direktno na trasi autoceste obavljena su samo sondažna iskopavanja kojima je za cilj bio kulturno, vremenski i prostorno definirati nalazište, odnosno da bi se u slučaju ugroženosti (gradnja prilaznih cesta, popratne infrastrukture i sl.) imali potrebni parametri za sustavna iskopavanja.

Sondažna iskopavanja obuhvaćala su iskope na prostoru uokolo, ispred i unutar špilja. S obzirom da su obje špilje bile u potpunosti zatrpane, do 10-40 cm od svoda, iskopavanje se vrši na način usijecanja u nanos špilje. Iskopavane su južne polovice, a veličina svih sondi nije pravilna nego je prilagođavana konfiguraciji okoline i speleološkog objekta.

SONDE IZVAN ŠPILJA

Postavljene su dvije sonde veličine 2 x 1 m. Prva sonda je između špilja, dvadesetak metara istočno, na uzvišenju u koje su špilje i usječene. U potpunosti

se pokazala sterilna, bez ikakvih nalaza ili preostataka kulturnih slojeva. Druga sonda iskopana je petnaestak metara ispred špilje 2, na dijelu polja prema humku Gorica. Neposredno ispod sloja humusa koji je višestruko preoravan dolazi se do kulturnog sloja u kojem su nađeni ulomci keramičkih posuda. Uglavnom je riječ o keramici grube izrade, debelih stjenki, najvjerojatnije tzv. kuhinjskog karaktera. Iz navedenog možemo zaključiti kako se lokalitet rasprostire od špilja 1 i 2 prema zapadu, odnosno prema tumulu Gorica, dok prema istoku (uzvišenju) nestaje. Kako je riječ o gruboj kuhinjskoj keramici otežana je uža kulturološka determinacija, no obzirom na okolni arheološki kontekst može se pretpostaviti pripadnost lasinjskoj kulturi.

ŠPILJA 1 (južna špilja)

Koordinate špilja po Gauss Kriegeru, a u odnosu na Greenwich su:

X=50 28 744 N

Y=55 22 210 E

Z = 204

Iskopan je predulazni i prostor unutar špilje, odnosno ispred špilje 3,5 m, a u unutrašnjosti 3,1 m. Ulaz u špilju veličine 2 x 2,5 m nepravilno se nastavlja prema unutrašnjosti. Zbog zatrpanosti nije se mogla utvrditi točna veličina unutrašnje

ARHEOLOGIJA

dvorane, ali se može pretpostaviti 5 x 3 m. Visina špilje pada od ulaza ka unutrašnjosti od 1,85 m do 1,0 m. U odnosu na okolnu površinu sve sonde su ukopane u prosjeku 0,5 m.

Slojevi su uklanjani prema stratigrafskim jedinicama (SJ), nalazi su signirani prema sondi i SJ u kojem se nalazi. Nažalost, kasnije se pokazalo da se ne može govoriti o kulturnoj diferencijaciji među pojedinim stratigrafskim jedinicama, nego je njihovo nastajanje vezano uz slojeve naplavlivanja i prebacivanja zemlje od mnogobrojnih ukopa životinja. Slojevi od površine prema dolje idu: površinski sloj smeđe ilovače (SJ 1) – sloj tamnosmeđe ilovače (SJ 2) – sloj svjetlosmeđe ilovače (SJ 3). Kod zadnjeg sloja (SJ 3), unutar špilje bilo je moguće razlikovati sloj svjetlosmeđe ilovače s pojedinačnim i s većim nakupinama kamenja (SJ 3a i 3b). Inače, nema razlike između slojeva izvan i unutar špilje.

U dijelu unutar špilje, 2,8 m od ulaza, na prijelazu SJ 3a u 3b definirani su ostaci manjeg vatrišta (nakupina zapečene zemlje i gara), veličine 52 x 55 cm. S površine vatrišta uzeti su uzorci za arheobotaničku analizu, no nije bilo rezultata tj. ostataka mikroflora¹. Očigledno je špilja, u vremenima kada nije bila zatrpána, korištena kao sklonište. Prema debljini vatrišta od svega par centimetara ne može se govoriti o dugotrajnosti ili

Kamena sjekirica iz Špilje 1

foto: Domagoj Perkić

višeokratnoj upotrebi.

ŠPILJA 2 (sjeverna špilja)

Koordinate špilja po Gauss Kriegeru, a u odnosu na Greenwich su:

X=50 28 761 N

Y=55 22 181 E

Z= 204

Ulaz u špilju veličine 23 x 4,5 m nepravilno se nastavlja prema unutrašnjosti. Zbog zatrpanosti nije se mogla utvrditi točna veličina unutrašnje dvorane, ali se može pretpostaviti 4,5 x 3 m. Ispred špilje iskopana su 3,1 m, a u unutrašnjosti 4 m. Visina špilje pada od ulaza ka unutrašnjosti od 1,7 m do 1,1 m. U odnosu na okolnu površinu sve sonde su ukopane u prosjeku 0,3 m.

Način iskopavanja, kao i slojevi koji se mogu pratiti od površine do dna gotovo su identični kao kod špilje 1. Jedina razlika je što se ovdje, unutar špilje i manjem dijelu ulazne sonde na dnu pojavljuje sloj tvrde, žute ilovače (SJ 4), a iznad njega sloj tamnosmeđe ilovače s puno kamenja (SJ 5). No, i ovdje se ne može govoriti o kulturnoj stratigrafiji slojeva.

Na području obaju špilja kopalo se do slojeva koji su prema nalazima bili sterilni, no teško je tvrditi kako je riječ o zdravici. Zbog vremenske i financijske ograničenosti nisu kopani dublji slojevi što čeka buduće istraživače koji će biti ponukani rezultatima ovakvih probnih iskopavanja.

Arheološka sonda ispred Špilje 2

foto: Domagoj Perkić

POPIS
JEDINICA (SJ)

Iz metodoloških razloga iskopavanje je obavljeno prema stratigrafskim jedinicama (SJ), odnosno pojedinim slojevima. Takve stratigrafske jedinice pridruživane su signaturama svih nalaza i dokumentacije (tlocrti i profili). Zbog lakšeg snalaženja u tekstualnim i grafičkim prilozima ovdje donosimo njihov opis:

SJ 1 – površinski sloj smeđe ilovače, nalazi se u obje špilje

SJ 2 – sloj tamnosmeđe ilovače, nalazi se u obje špilje

SJ 3 a – sloj svjetlosmeđe ilovače, nalazi se u obje špilje

SJ 3 b – sloj svjetlosmeđe ilovače s puno kamenja, nalazi se u obje špilje

SJ 4 – sloj tvrde i žute ilovače, samo u špilji 2

SJ 5 – sloj tamnosmeđe ilovače s puno kamenja, samo u špilji 2

STRATIGRAFSKIH

Prema tipološkim karakteristikama ulomaka keramičkih posuda okvirna datacija cijelog lokaliteta je kraj neolitika (mlađe kameno doba) i eneolitik (bakreno doba), odnosno 4/3 tisućljeće pr. Kr. U kulturnom smislu nalazi se mogu diferencirati kao lengylski: (kasnoneolitička i eneolitička kultura sa svojim ishodištem u današnjoj Mađarskoj, a rasprostire se sve do današnje Slovenije i Austrije) i lasinjski (eneolitička kultura čije pojedine faze traju kroz cijeli eneolitik, a rasprostranjena je na području današnje sjeverne i istočne Hrvatske, dijelova Mađarske i Slovenije).

Zbog velike fragmentiranosti nije bilo moguće rekonstruirati niti jednu cijelu posudu, ali i prema postojećim elementima mogli su se izvući određeni zaključci.

S obzirom na uočenu diferencijaciju između keramičkih nalaza koji pripadaju dvjema prapovijesnim kulturama s kraja neolitika i eneolitika, odnosno tzv. lendelskoj i lasinjskoj kulturi, tako će biti i prikazani.

LASINJSKA KULTURA

OBLICI POSUDA

Zastupljeni su različiti oblici posuda među

kojima posebno možemo izdvojiti:

BIKONIČNE ZDJELE

s konveksno i konkavno profiliranim ramenom, prelomljenim pod tupim i oštrim kutom ili vertikalno postavljenim plitke, blago bikonične, s konveksno i konkavno profiliranim ramenom, prelomljenim pod oštrim ili tupim kutom

ZAOBLJENE ZDJELE

s razlikom u rubu zdjele koji može biti ravan, uvučen ili izvučen

*LONCI**ŠALICE**BOCA**RAZNO:*

-privjesci – probušeni ulomak (sl. 3-1)

-sito (sl. 3-2)

-kolut

-pršljenak

RUČKE: trakaste, smještene uz ili neposredno ispod ruba oboda (sl. 3-6,

10, 13)

DRŠKE: u obliku plastičnih aplikacija ili tzv. jezičaste drške

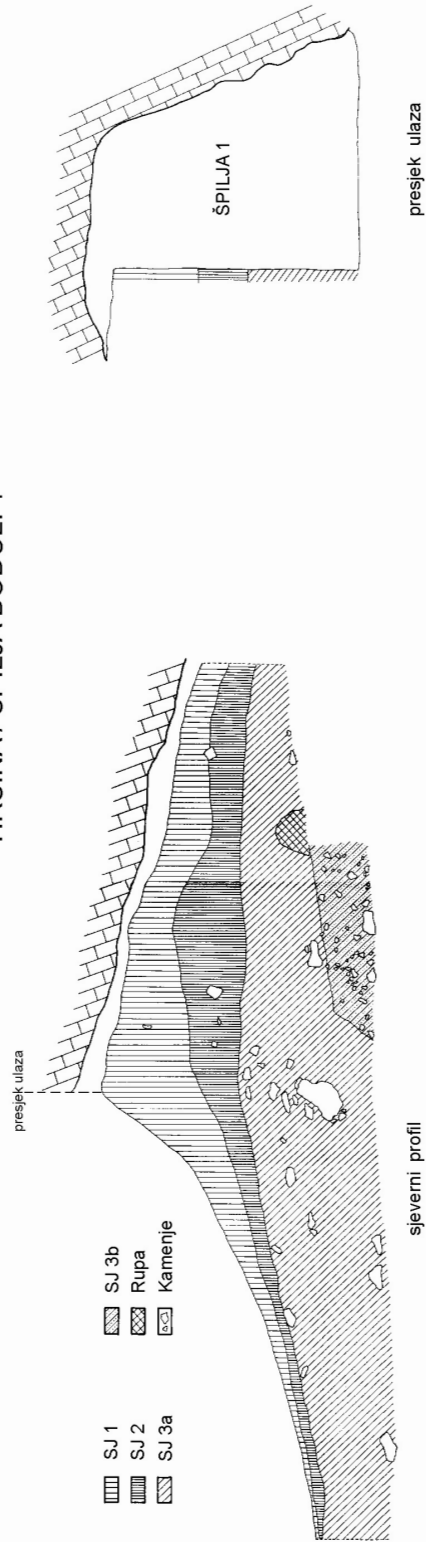
UKRASI:

1.MEHANIČKI

NALAZI KERAMIČKIH POSUDA

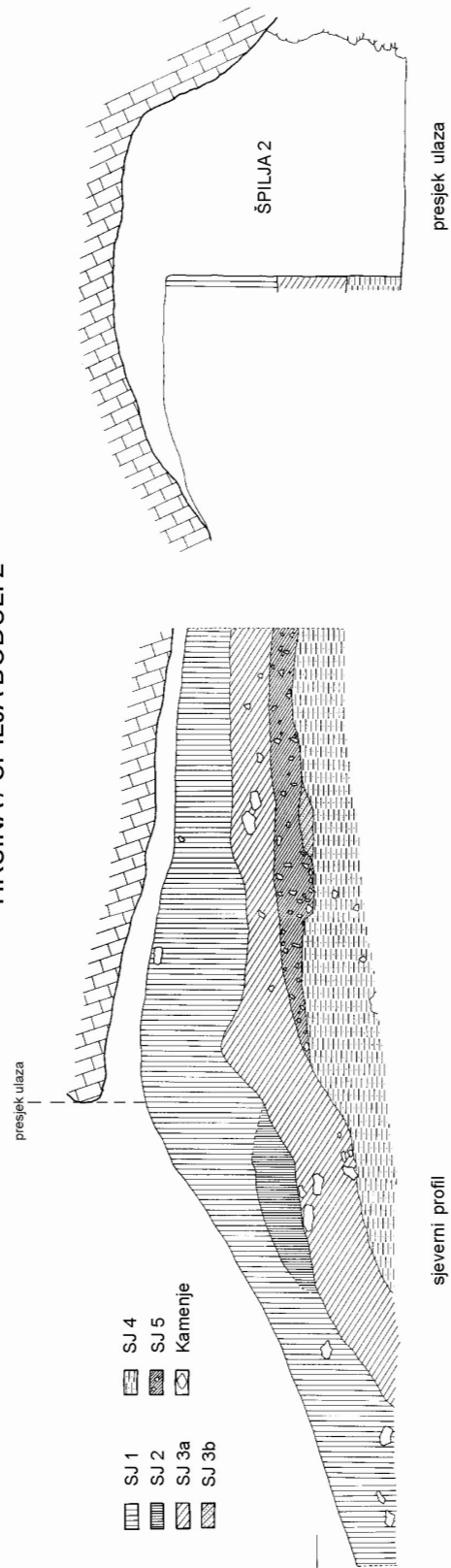
HRSINA / ŠPILJA BODULI 1

presjek ulaza

sjeverni profil

HRSINA / ŠPILJA BODULI 2

presjek ulaza

sjeverni profil

Lendelska keramika

foto: Domagoj Perkić

postojao hijatus između kasnog neolitika i srednjeg eneolitika. Promjenu u tom smislu donose istraživanja na Ozlju i Hrsini (špilje Boduli) koje ukazuju da takvu prazninu popunjavaju kasne faze lendelskih kultura. Nalazi slikane i obojane keramike s navedena dva lokaliteta imaju paralele sa slovenskim materijalom (Ajdovska jama, Drulovka, Ptujski grad, te materijal iz Moverne Vasi u Beloj Krajini), te materijalom iz Mađarske (županija Vas) koji predstavljaju završnu fazu lendelske kulture i prijelaz prema lasinjskoj kulturi (Težak-Gregle, 1994). Može se reći kako je šire područje koje obuhvaća sjeverozapadnu Hrvatsku, Sloveniju, Bečku zavalu, zapadnu Transdanubiju i Moravsku povezano prirodnim putem od Jadrana preko Alpi na sjever, što se očituje vrlo srodnim kulturnim pojavama u kasnom neolitiku i ranom eneolitiku. Ona povezuje kasni lendelski period s kasnim materijalom moravske slikane keramike i sopotskom kulturom iz kojih se kasnije razvija lasinjska kultura (Karolyi, 1992).

-urezivanje - motivi uzdužnih, poprečnih, kosih (sl. 3-9) i cik-cak linija (sl. 3-4), kombinacija paralelnih i kosih koji se spajaju pod oštrim kutom (sl. 3-7), motiv riblje kosti, nepravilno – mrežasti ukras (sl. 3-12), viseće girlande, kombinacije vertikalnih ureza i uboda (sl. 3-8) ili kombinacije horizontalnih i kosih ureza s ubodima (sl. 3-11)

-žljebljenje - motivi uzdužnih, poprečnih i cik-cak linija, motiv riblje kosti (sl. 3-3)

-ubadanje – kružno, ovalno, trokutasto, kapljičasto – ispod i na rubu oboda, uz poprečne ureze, u produžetku ureza ili žljebova, motivi koji tvore jednostruke ili dvostruke linije

-utiskivanje prsta na rubu oboda

1. PLASTIČNE APLIKACIJE

-uglavnom na grubljoj ili prijelaznoj fakturi

-čepaste (kružne)

Lasinjska kultura rasprostranjena je na širem području i obuhvaća dijelove Hrvatske od Vučedola u istočnoj Slavoniji do Josipdola u Ogulinsko-plašćanskoj zavali i Hrsine prema prijelazu u Gorski kotar, sjevernu Bosnu, Sloveniju, Štajersku i Korušku u Austriji, te mađarsku Transdanubiju. Za sada je poznato više od 150 lokaliteta (Dimitrijević, 1979), od toga 37 u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Lasinjska kultura je nastala na supstratu lendelskih kultura, iako bi zbog velikog područja na kojem se rasprostire te zbog dodatnih utjecaja problem geneze trebalo razmatrati

regionalno (Marković, 1994). U zapadnoj Mađarskoj lasinjska kultura slijedi Lengyel III – neslikani Lengyel, u Sloveniji Alpsko-lendelsku kulturu, u Slavoniji sopotsku kulturu, a u sjever. zap. Hrvatskoj Seče kulturu (mješovita lendelska i sopotska kulturna pojava) (Marković, 1986). Područje središnje Hrvatske južno od Save slabo je istraženo i dugo vremena je

LENDELSKA KULTURA:

1.VRSTE KERAMIKE:

-keramika izrađena od dobro pročišćene gline miješane s finim sitnim pijeskom,

Dio kremenih alatki iz Špilje 1

foto: Domagoj Perkić

ARHEOLOGIJA

svijetle boje – oker ili sivkasti oker. Na takvoj podlozi slikanje crvenom bojom s motivima vertikalnih paralelnih crta
 -keramika izrađena od dobro pročišćene gline miješane s finim sitnim pijeskom, svijetle boje – oker ili sivkasti oker. Preko cijele površine premaz crvenom bojom
 -keramika od dobro pročišćene gline miješane s finim, sitnim pijeskom, ujednačeno propečena, ciglastocrvene boje presjeka. Preko cijele površine, s vanjske i unutrašnje strane, premaz crvenom bojom (sl. 4-1).

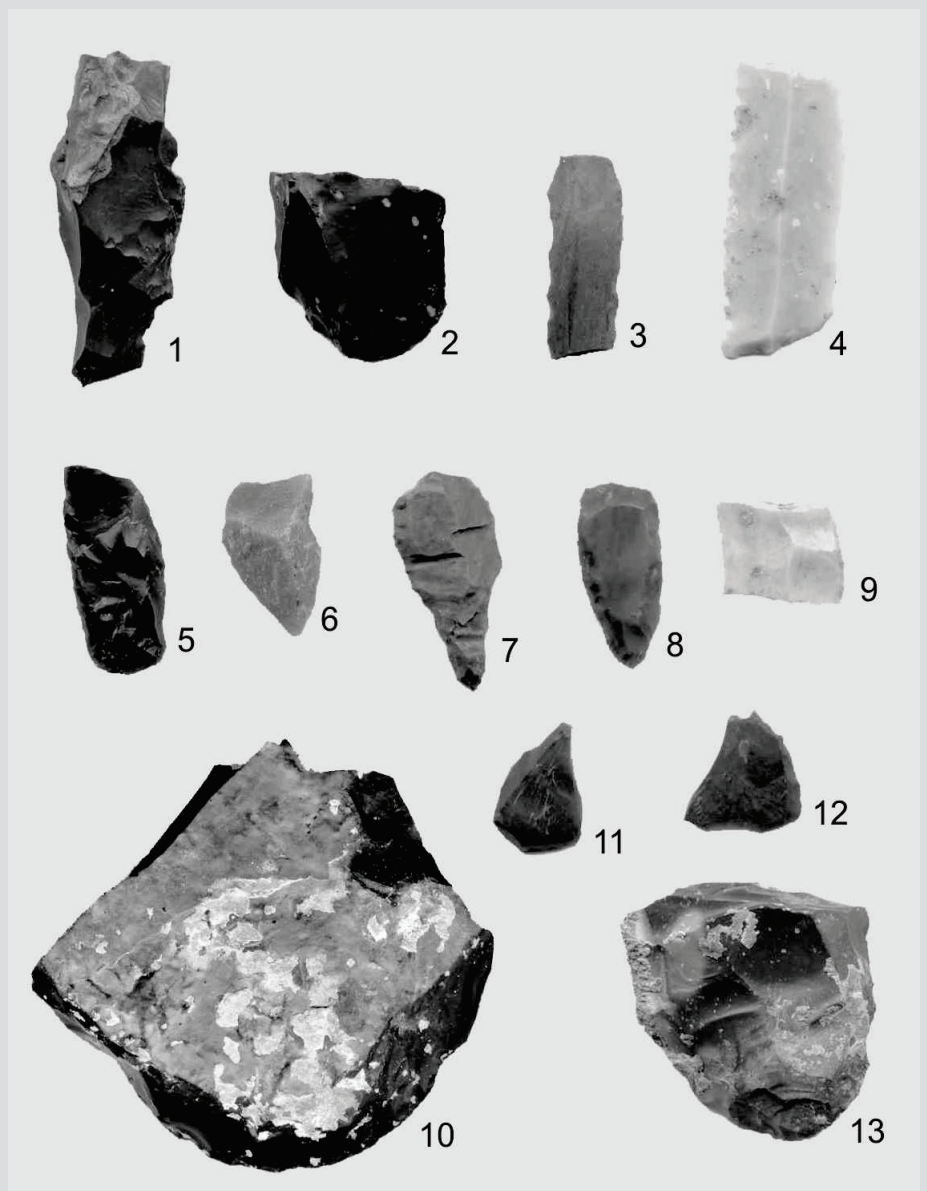
2.OBLICI

-plitke bikonične zdjele s vratom prelomljenim pod pravim kutom (sl. 4-2)
 -zdjele na visokoj nozi (sl. 4 - 3,4,5)

Lendelska kultura obuhvaća područje Moravske, Slovačke, Donje Austrije, zapadnu Mađarsku, Sloveniju i dio sjeverozapadne Hrvatske. Predstavlja kasni neolitik, odnosno sam kraj mlađeg kamenog doba (prva polovica 4. tisućljeća prije Krista). Ovisno o području na kojem se nalazi, kroz svoje razvojne faze, različito se i naziva. U tom smislu bolje je govoriti o lendelskom kulturnom kompleksu nego o jedinstvenoj kulturi. Tako npr. u zapadnoj Mađarskoj imamo kulture Sopot – Bicske i Zengovarkony, u Moravskoj i Slovačkoj kulture Lužianky, Moravska slikana keramika, Brodzany Nitra, u Sloveniji alpski facies lendelske kulture, a sve one zajedno s novootkrivenim lokalitetima u Hrvatskoj čine lendelski kulturni kompleks. Poznate datacije na osnovu radioaktivnog ugljika (C-14) uglavnom idu u rasponu od 4800 – 4000. g. pr. Kr., s tim da u nekim dijelovima i do 3600. g. pr. Kr. U ekonomskom smislu nastavlja se s poljoprivrednim tradicijama srednjeg neolitika, no zabilježeno je i jačanje lovne privrede što se može dovesti u vezi s klimatskim promjenama (zahlađenje) poslije 4700. g. pr. Kr. Naselja su češće na ravnom, ali ih ima i na uzvisinama (npr. Ozalj), špiljama (Ajdovska jama, Boduli) i sl.

Iskopavanja lokaliteta špilje Boduli 1 i 2 potvrđuju širenje lendelskog kulturnog kompleksa s područja jugozapadne Transdanubije, Slovačke i Moravske preko Središnje Hrvatske sve do Slovenije, a predmetni lokalitet predstavlja njegovu južnu periferiju.

Najviše sličnosti Bodulima imamo u Ozlju na Starom gradu (Težak-Gregl, 1993) gdje su prvi puta jasno definirani elementi lendelske kulture na području Hrvatske, iako ih je sporadično bilo i na drugim lokalitetima: Pepelane u Podravini², Beketinec kod Križevaca (Homen, 1990),

Dio kremenih alatki pronađenih u Špilji 2

foto: Domagoj Perkić

Cerje Novo - Draguševac (Vuković, 1954), Jasenaš – Veliki Cimer (Marković, 1989). Ozaljski Stari grad smješten je na izuzetnom položaju, dvadesetak metara visokoj stijeni iznad rijeke Kupe, gdje ona iz bregovitog krajolika pokrivenog šumama prelazi u nisku Pokupsku ravnicu pogodnu za ratarstvo. U sjevernom dvorištu i u žitnici u podrumu otkrivena je neolitička nastamba Lendelske kulture (4000/3000 pr. K.). Važno je što su se sačuvale sve karakteristike nastambe, stanovanje oko 25 ljudi, s kompletnim ostacima zgarista, kuhinjskog suda, podne obloge od zapečene gline, zidnog ljepa.

Osim Hrvatske, lendelske paralele imamo u susjednoj Sloveniji na lokalitetima: Ajdovska jama (Korošec, 1965), Drulovka kod Kranja (Korošec, 1956), Ptujski grad (Korošec, 1965), Resnikov prekop (Harej, 1975) i Moverna Vas kod Črnomelja (Dular, 1985).

U Mađarskoj (jugozapadna Transdanubija), u županiji Vas, također su

nalaženi tragovi prapovijesnih naselja koji se na osnovu keramičkih ostataka mogu pripisati lendelskoj i lasinjskoj kulturi (kasne faze lendelske kulture - Lengyel II i III) (Karolyi, 1992).

S područjem Moravske (lokaliteti Džbanice, Znojmo-Novosady, Brno-Malomerice) sličnosti se ogledaju u nalazima fine, dobro pečene i sjajno uglačane crvene ili smeđe keramike – Moravska slikana keramika IV stupnja (tzv. lažna terra sigillata) (Podbosky, 1970).

Prema svemu navedenom može se zaključiti kako je u špiljama Boduli 1 i 2 postojala lendelska naseobina s obilježjima kasne razvojne faze lendelske kulture (III i IV stupanj Moravske slikane keramike i II i III stupanj lendelske kulture). Zajedničko obilježje je nestajanje slikanja i pojava fine monokromne crvene keramike, odnosno crveno bojane keramike.

NALAZI MIKROLITA

Pod mikrolitima se podrazumijevaju razne kremene alatke, sirovina od kojih su izrađivani, te preostaci (odbojci) nastali prilikom izrade alatki. Razlika između alatki i sirovine je u njihovoj funkcionalnosti, odnosno kod alatki je primjetna dodatna obrada (tzv. retuš) koja je omogućavala njihovu utilitarnu upotrebu. Prema vrsti upotrebe nastali su i termini pojedinih alatki koji su detaljnije razrađeni kod paleolitičkih, ali se mogu primijeniti i na mlađim razdobljima. U smislu navedenog, ovdje imamo grebala (sl. 1-3, 2-2, 10), strugala (sl. 1-2, 5), sječiva (sl. 1-1, 2-3, 4, 9), svrdla (sl. 2-7) i sl.

Kod sirovine ovdje razlikujemo jezgre (pripremljena kremena sirovina od koje se izrađuju artefakti) i odbojke (manji preostaci nastali tijekom obrade jezgri i alatki). U jezgre su ubrojeni i krupniji odbojci (tzv. «čang») što nije u potpunosti terminološki točno, ali je bilo nužno zbog jednostavnijeg prikaza i obrade. U predmetnim iskopavanjima sveukupno je nađeno 95 predmeta, od čega 27 u «špilji 1», a 68 u «špilji 2».

(kao jedna od alatki) i ritualne (magijski ili statusni predmet). Vrlo su česti primjerci izrađeni od žada i dr. finijeg kamenja, pa se može pretpostaviti ekskluzivnost takvih nalaza. Inače je njihova prisutnost česta na nalazištima lasinjske i lendelske kulture.

INTERPRETACIJA NALAZA I NALAZIŠTA U PROSTORNOM, VREMENSKOM I KULTURNOM KONTEKSTU

Prema arheološkim predmetima nađenim u okviru probnih iskopavanja špilja Boduli, te njihovoj stručnoj i znanstvenoj obradi, možemo pretpostaviti kako je riječ o manjem, sezonskom staništu iz vremena kasnog neolitika i eneolitika, tj. s prijelaza 4. na 3. tisućljeće prije Krista.

Što se tiče kulturne determinacija nalaza i nalazišta u Bodulima utvrđeni su elementi lasinjske i lendelske kulture. Nažalost, ne postoji kulturna stratigrafija slojeva, nego je nastala stratigrafija posljedica prirodnih pojava (naplavlivanje).

lendelske kulture koji, uz one s ozaljskog Starog grada, potvrđuju širenje lendelskog kulturnog kompleksa s područja jugozapadne Transdanubije, Slovačke i Moravske preko Središnje Hrvatske sve do Slovenije, a predmetni lokalitet predstavlja njegovu južnu periferiju.

Ovaj lokalitet treba promatrati u jedinstvenom arheološkom kontekstu zajedno s obližnjim lokalitetom Gorica i pripadajućim poljem koje se nalazi između. Naime, Gorica se nalazi oko 350 m zapadno od špilja. Ima oblik manje gradine s pravilnom kružnom osnovom promjera oko 50 m, a relativne visine oko 6 m. U prijašnjim probnim istraživanjima otkriveni su brojni ulomci keramičkih posuda koji pripadaju lasinjskoj kulturi. Osim toga u neposrednoj blizini uzvišenja također su pronađeni artefakti koji pripadaju istom periodu. Za razdoblje eneolitika nije karakteristična gradnja takvih humaka, pa postoji pretpostavka da je riječ o kasnijim brončano ili željeznodobnim razdobljima, a prilikom nasipanja takvog humka zahvaćeni su okolni eneolitički kulturni slojevi,

STATISTIČKA TABLICA MIKROLITSKIH NALAZA

	ALATKE	JEZGRE	ODBOJCI	UKUPNO
ŠPILJA 1	5	6	16	27
ŠPILJA 2	13	13	42	68
UKUPNO	18	19	58	95

Osim navedenih keramičkih i mikrolitskih nalaza posebnu pažnju zaslužuje nalaz male kamene sjekirice (sl. 5) izrađene od fino glačanog kamena. Pripada tipu plosnatih trapeznih sjekira. Njihova funkcija može se samo pretpostaviti, a dvoji se između utilitarne

Iz tog razloga nije moguća detaljnija diferencijacija i razmatranje međusobnih odnosa među kulturama, nego je pripadnost pojedinoj kulturi obavljena na osnovu tipološko oblikovnih karakteristika ulomaka keramičkih posuda.

Posebno su važni preostaci

odnosno ulomci keramičkih posuda koji su tako dospjeli na humak. U takvom kontekstu možemo promatrati i nalaze grube kuhinjske (naseobinske) keramike iz naših sondi izvan špilja.

LITERATURA:

- Dimitrijević S., 1961.: Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji, *Opuscula Archaeologica* V.
 Dimitrijević S., 1979.: Lasinjska kultura, *Praistorija jugoslavenskih zemalja* III, 137-181.
 Dular J., 1985.: Arheološka topografija Slovenije, 11 (Bela Krajina), Ljubljana.
 Harej Z., 1975.: Kolišče ob Resnikovom prekopu II, *Poročilo* IV, Ljubljana, 145 - 170
 Homen Z., 1990.: Lokaliteti lasinjske kulture na križevačkom području, *Arheološka istraživanja u Podravini i Kalničko – bilogorskoj regiji*, Izdanja HAD-a 14., 51-69
 Karoly M., 1992.: The early coper age in county Vas, *Szombathely*
 Korošec P., 1965.: Poročilo o raziskovanju v Ajdovski jami 1967 leta, *Poročilo* IV, 170 - 209
 Korošec J., 1956.: Neolitička naselbina v Drulovki pri Kranju, *Areološki Vestnik* VII 1-2, 3 - 29
 Korošec J., 1965.: Neo ine neolitski elementi na Ptujskem gradu, *Poročilo* II, 5 - 50
 Marković Z., 1994.: Sjeverna Hrvatska od neolita do brončanog doba, Koprivnica
 Marković Z., 1985.: Neki problemi geneze i razvoja lasinjske kulture, Izdanja HAD-a 10, 19-28
 Marković Z., 1989.: Novi prilozi poznavanju neolitika sjeverne Hrvatske, *Poročilo* XVII 61-83
 Podbosky V., 1970.: Současný stav vyzkumu kultury s moravskou malovanou keramikou, *Slov. Arch.* XVIII-2, 235 - 311
 Težak-Gregl T., 1994.: Prapovijesno nalazište Ozalj – Stari grad, *Opuscula Archaeologica* 17/1993., 165-183
 Vuković S., 1954.: Ostaci neolitičkih nalazišta Draguševac i Krč, *Peristol* 1, 135-141

(Footnotes)

¹ Arheobotaničku analizu napravila je dr. sci. Renata Šoštarić.

² Za sada sustavno neobjavljena iskopavanja koje je vodila K. Minichreiter.

SUMMARY

During conservatory works on a future Zagreb – Rijeka motorway, section Bosiljevo – Vrbovsko, archaeological diggings and exploration of caves Boduli 1 and 2 were conducted. It is a pre-historical site located within a speleological object in the vicinity of Hrsina, south to Krč Bosiljevski village. The whole area of Boduli is a mildly steep slope within which there are two smaller caves with 30 meters of distance and completely covered in soil. The works in question were conducted in February and March 2000. As the caves were not directly endangered by the construction of the motorway only probe archaeological works in front of and in some parts of the cave were carried out. The objects found in the caves show us that the site used to be a small, seasonal habitat dating from late Neolithic and Eneolithic, that is the turn of the 4th and 3rd century BC. This location should be regarded as a unique archaeological site joint with its surroundings and the area of Gorice, both of which belong to Lasinjska culture. In Boduli elements of both Lasinjska and Lengyel culture are to be found. Unfortunately a cultural stratigraphy is not existent; it is just a result of natural occurrences (irrigation) and geological layers. A more detailed differentiation and analysis of relations between these two cultures are therefore not possible. The origin is determined by an analysis of typologically designed fragments of ceramic dishes. The remnants of Lengyel culture are of special importance as they, along with the ones discovered in the Ozalj castle, confirm the spreading of the Lengyel cultural complex from the area of southwest Transdanube region, Slovakia, Moravia, across central Croatia all the way to Slovenia. This site represents its southern periphery.